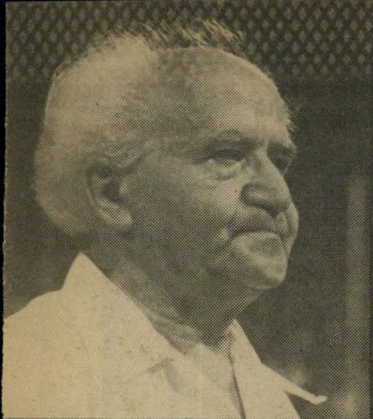

הפרשה ההיא

בן גוריון

גרוע ססה שענשה לבחשבנו

האמת, ואין כל יסוד למפקק בא-מיתותו ההיסטורית. ואפילו הנ"בא אתן, אשר אמר לדוד - "אתה האיש" (בתשובה לדברי דוד, כי "בן מוות האיש העושה זאת"), הוסיף ואמר אחר כך "גם ה' העביר חטאתך ולא תמות", ולא אמר, כי ה' העביר אותו מכסא המלוכה. והמלוכה נתקיימה בשושלתו עד חורבן בית ראשון.

וידוע המיקרה עם הגיבור ההיסטורי הנערץ ביותר בתולדות בריטניה - האדמירל נלסון, איש טראפאלגר. כל העם האנגלי יודע המעשה שהוא עשה עם אשת השגריר הבריטי (נדמה לי במלכות נא"ה דבר זה לא גרע מתודת העם הבריטי והערצתו לגיבורו, אם כי ודאי יודע אתה התפיסה הפורטאנית ששלטה באנגליה ב"תקופת ויקטוריה המלכה (בכל אור"פן בנימוסין המקובלים כלפי חוץ). ידעתי כי דברים אלו לא יש"קטיו לא ויגיעו כאבך וכעסך. ואיני רואה כל זכות לעצמי להש"פיע עלך בנידון זה. וזוכרים היטב האימרה הנבונה והאנושית בפרקי אבות: אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו. אבל לאחר שפנית אלי בביעור ציבורי, כאל אחד משליחי העם, לבער הרע מקרבנו ולהפסיק תמיכתי באיש שעשה גדולות כמצביא בישראל - אני רואה חובה (לא נעימה כל כך) להגיד לך שדעתך וגישתך הציבורית לא נראית לי.

א-אפשר (ולדעתי אסור) לב"דוק החיים האינטימיים, הכמוסים של אדם - גבר או אשה - ולקבוע למיהם מעמדם וזכותם בחברה. קשה לי לקבל הגדרתך, כי האיש שאתה כועס עליו (ולא בלי סיבה וצדק) הוא "צבוע מורס מעם". בכל אופן אין הוא צבוע, כי הוא לא מילא ולא ימלא תפקיד של מוכיח ומטיף בעניינים אינטימיים, בעניינים שבינו לבניו, והדברים שעשה בשליחות העם - לא במסירות נפש, ומה שדרש מאחרים - דרש תחילה מעצמו, ובקרב הלך הראשון לפני מקודיו. אין אני מתנפל על כך שאין אתה מבחין בין המישור הציבורי - אינטימי ובין המישור הציבורי - אינטימי. כאבך נאמן, ואין מתוכחם בדברי היגיון עם צער עמוק שלב. אבל אם אתה פונה אלי בשם האינטרס הציבורי - ואם איני טועה, זהו תוכן מיכתבך אלי - הרי נדמה לי שאתה מערבת שני דברים שאינם סובלים עירוב.

אין בדעתי ואיני רואה זכות לעצמי ליעץ לך מה תעשה ומה לא תעשה. אינך מבקש עצתי ואינך חייב לבקשה. אבל לאחר שפנית אלי - ראיתי זכות וחובה לעצמי להעמיד אותך על הבחינה הציבורית ולהגיד לך בכנות חברית, שאיני שותף למישור הציבורי, אם כי אני מכבד הרגשתך ומבין לרוחך.

עניתי לך אחרי התלבטויות פנימיות, ואם משהו הכאבתי לך או ציערתי אותך בדברי - אני מבקש סליחתך.

בברכה, ד. בן גוריון

אם תרצה לראותי - אעשה זאת ברצון.

ותובע עלבון הכל ל, ולא רק מסיח כאבך וצערך ועלבונך. ואיני קובל עליך על שאתה מערבת שתי פרשיות שונות. אולם אני מקווה שלא תתרעם עלי אם אני מבחין ומבדיל בין הצד האישי האינטימי - ובין הצד הציבורי, אם כי ידעתי היטב כמה עמוק ורגיש הצד האישי בדבר מעין זה, ואיני בא אליך בטענה שעליך להתרעם לא רק על הגבר, אלא גם על האשה (אם בחוויות כאלו יש יסוד להתרעמות שבהיגיון) ושעליך להבין שהאשה אינה קניין פרטי, אלא אישיות חופשית. דבר זה אינו מענייני, וגם אוואל לחשוב שתקבל דברים אלה מפי איש זר, אם הרגשתך שונה, ולכל איש הסמכות והריבונות העליונה על הרגשותיו, ואין לזר להתערב ברשות יחיד אוטונומית זו.

אבל מכיוון שדרשתי ממך לע"מוד על הצד הציבורי של הדבר - אשמע לך, אם כי אני בטוח כמעט שלא תוכל לקבל את גישתי, שהיא בהכרח לא-סובייקטיבית ולא-אינטימית. לא אייעץ לך לעשות או לא לא (כמול במקור) לעשות מה שיש בדעתך לעשות, ואם אתה סבור שעליך להרעיש שמיים וארץ וולד עוק חמס" - לא אומר לך אם טוב

ודאי תתפלא שאני כותבת בנוסח זה, - אילו מיכתבך היה מגיע אלי לפי כשתיים (לפני כשנתיים) ודאי היה כמהלומה שאין קמים ממנה. אך כיוון שאת השוק הראשון כבר קיבלתי מזמן בדרך אחרת באותו הנוסח, למדתי להתגבר, ואני מחוסנת נגד שוק נוסף, ושום דבר מתעלוליו של משה אינו מדהים אותי. אני רק מתפללה על הטיפשים שעוד מאמינים בו ונושאים אותו על כפיים. האשלייה שבמשך שנים רבות חייתי בה, הנקראת "משה דיין", כבר מזמן איננה. עבורי הוא איש חולה, גס, מחוסר כל בסיס אנושי כל שהוא, וחבל שרק נותנים לו אפשרות להדביק במחלתו ילדים וילדות חמים-מפסע. ילדך אינו הראשון שנפל קורבנו.

ובכן - היתר בעל-פה. יתכן שאגיע עוד ביים שישי זה ב"6.30, אך לא, אז בשבת בבוקר. בינתים התעורר, ישנו עולם ומלואו שנברא גם עבור בני-אנוש כמונו.

רות דיין.

המיכתב המעניין ביותר הוא, בלא ספק, המיכתב שכתב דוד בן גוריון בכתיבירו לרב ירמיה, באמצע מהלך מערכת-החירות. וזו לשונו:

הרצנען, 19.9.59.

פרטי - אישי.

לחבר דוב ירמיה - שלום רב.

מיכתבך מיום 14.9.59 הגיע לידי רק לפני ימים אחדים, ומיכתבך הקודם לא נמסר לי עד היום הזה. אולם מזכירי יצחק נבון סיפר לי תוכנו.

אני מבין לרוחך, ואיני מתפלא על הצער, הכאב והזעם הבוקעים מקירבך. אין דבר טיבעי מה. ואמר לך האמת: היססתי ופיקפקתי אם יש טעם בוויכוח איתך. ולא באשר דברך אינם ראויים לתשובה ואין לשים לב לטענותיך. חלילה לי. גם אם לא צדקת בכל, ומסקנותיך הציבוריות אינן עומדות אולי בפני ההגיון האובייקטיבי, טיבי, - אין להתרעם עליך על שאינך מודד דברך בפלס ההיגיון. רחשי-הלב עמוקים משיקולי-השכל, וגם אולי יותר אמיתיים. בכל אופן מבחינה סובייקטיבית. אולם החלטתי לענות לך - בראותי שאתה טוען טענה ציבורית

היג את הארץ הזו ליעודיה הנעלים, תוך ניאוף פרוץ וניצול מעמדך ואפשרויותיך הבלתי-מוגבלות לגבי צעירות חסרות מגן. ארוך תהיה לעולם. דוב ירמיה.

רות דיין כתבה או על בעלה לרוב ירמיה:

16.9.59

דב יקירי,

אני ממחרת לענות למיכתבך כי ייתכן שאהיה בצפון בסוף-השבוע, ואין לי תוכנית יותר טובה מאשר

דיין

נואף שפל וארוך שכסותך

לגשת אליך ולנסות להפיח בך קצת רוח טובה.

ודאי תתפלא שאני כותבת בנוסח זה, - אילו מיכתבך היה מגיע אלי לפי כשתיים (לפני כשנתיים) ודאי היה כמהלומה שאין קמים ממנה. אך כיוון שאת השוק הראשון כבר קיבלתי מזמן בדרך אחרת באותו הנוסח, למדתי להתגבר, ואני מחוסנת נגד שוק נוסף, ושום דבר מתעלוליו של משה אינו מדהים אותי. אני רק מתפללה על הטיפשים שעוד מאמינים בו ונושאים אותו על כפיים. האשלייה שבמשך שנים רבות חייתי בה, הנקראת "משה דיין", כבר מזמן איננה. עבורי הוא איש חולה, גס, מחוסר כל בסיס אנושי כל שהוא, וחבל שרק נותנים לו אפשרות להדביק במחלתו ילדים וילדות חמים-מפסע. ילדך אינו הראשון שנפל קורבנו.

ובכן - היתר בעל-פה. יתכן שאגיע עוד ביים שישי זה ב"6.30, אך לא, אז בשבת בבוקר. בינתים התעורר, ישנו עולם ומלואו שנברא גם עבור בני-אנוש כמונו.

רות דיין.

המיכתב המעניין ביותר הוא, בלא ספק, המיכתב שכתב דוד בן גוריון בכתיבירו לרב ירמיה, באמצע מהלך מערכת-החירות. וזו לשונו:

הרצנען, 19.9.59.

פרטי - אישי.

לחבר דוב ירמיה - שלום רב.

מיכתבך מיום 14.9.59 הגיע לידי רק לפני ימים אחדים, ומיכתבך הקודם לא נמסר לי עד היום הזה. אולם מזכירי יצחק נבון סיפר לי תוכנו.

אני מבין לרוחך, ואיני מתפלא על הצער, הכאב והזעם הבוקעים מקירבך. אין דבר טיבעי מה. ואמר לך האמת: היססתי ופיקפקתי אם יש טעם בוויכוח איתך. ולא באשר דברך אינם ראויים לתשובה ואין לשים לב לטענותיך. חלילה לי. גם אם לא צדקת בכל, ומסקנותיך הציבוריות אינן עומדות אולי בפני ההגיון האובייקטיבי, טיבי, - אין להתרעם עליך על שאינך מודד דברך בפלס ההיגיון. רחשי-הלב עמוקים משיקולי-השכל, וגם אולי יותר אמיתיים. בכל אופן מבחינה סובייקטיבית. אולם החלטתי לענות לך - בראותי שאתה טוען טענה ציבורית

כשאומרים "הפרשה" ומצביעים על שנות ה-50 והמשך בשנות ה-60, מתכוונים לפרשת העסקיביש (1954). כשאומרים "הפרשה" של שנות ה-50, עם המשך בשנות ה-60, וקצת קורצים כעין, ואולי גם מכסים אותה בסגיגון הרטייה, מתכוונים למשולש דב ירמיה (הבעל), הרסה מור (אשתו) ומשה דיין (המאהב).

הפרשה התחילה ב-1953. דב ירמיה, סגן-אלוף בצה"ל בגליה-העמירה, התא"ב כמזכירתו, חיילת צעירה בשם הרסה בן-יקי. ירמיה החליט לעזוב את אשתו, שתי בנותיו, קיבוץ אילון (מפ"ם) שבו התגורר - הכל למטרע אהובתו הצעירה. כיום נתפס אקט כזה כיומימי. אז נחשב כחריג ביותר.

ירמיה, שאף נודה באילון מפני שתמך במשה סנה, שזנח את מפ"ם והגיע כעבור זמן למנהיגות המפלגה הקומוניסטית, גונה קשות על מעשהו ובעיקרו על הדרך שבה עשה זאת. מי שעזר לו בכת צרה היה משה דיין, הרמטכ"ל דאן, ירדו מנוער. הוא החזירו לצבא. הרסה עברה להתגורר בירושלים, כדי ללמוד באוניברסיטה. שכנה לדירה היה משה דיין. משנודע לירמיה שהחסים בין ידידי-נעוריו לבין אשתו הצעירה, שלמענה הקריב כמעט הכל, עברו מזמן את יחסי השכנות הטובה, הודיעה. או התחילה חליית המיכתבים: ירמיה כתב למשה דיין וגינה אותו במילים קשות. אחר-כך כתב לרות דיין, שלא הסתירה או את דעתה האמיתית על בעלה. הוא כתב גם לראשי-הממשלה, דוד בן-גוריון. תחילה ענה לו מוכיר, יצחק נבון, והתנצל על כך שבן-גוריון עסוק במסע-החירות. אחרי שלושה ימים קיבל תשובה מפורטת, בכתביד צפוף, מבן גוריון. התשובה משתרעת על פני שלושה עמודים.

להלן מיכתבו של רוב ירמיה למשה דיין:

17.8.59

משה דיין.

נואף שפל וארוך שכמותך.

הדסה הודתה בפני ובפני עדים על כל אשר עשית לה.

נבל מנוול שכמותך.

השתמשת בחולשתה של אשה אומללה ומשכת אותה לתהום שלא תצא ממנה.

אני גירשתי אותה היום מביתי בגללך. ואתה, גבר זנונים שכמוך, חייב כעת לעזור לה, אם יש בך עוד שמץ של ניצוץ אנושי נוסף לתאוותיך הפרוצות ויומרתך להני-

* הכוונה לפרשת-האהבים של דיין עם רחל רבינוביץ. שהתפוצצה ברבים ב-1956. דיין נשא את רחל לאשה כעבור שנים רבות. אחרי שהתגרש מרות.

לחתום? לא יודע. הכתורים האלה שיכ"נעו אותי - לא יודע איך - שמוכיחות להם תרומות מחר"ל. אלה אנשי בוהמה: אחר פסל, השני צייר...

אני, לתומי, סמכתי עליהם. כהתחלה חתם איתי אדם נוסף כערב. פתאום הוא תפס שהוא רק חותם על צ'קים, ושום כסף לא נכנס. הוא נבהל והפסיק לחתום. באו אלי ואמרו לי: רב, אם לא תחתום, כל העסק יפול! בלי לחשוב פעמיים, תחתמי.

נתיני צ'קים חרויים. כשגיליתי את האמת, נבהלתי. לא אכלתי ולא ישנתי שלושה חודשים. להיבהל כבר היה מאוחר מדי.

האם הסקתי מכך מסקנות? אוהו, זאת היתה הפעם הראשונה והאחרונה שחתמתי על צ'קים: יכולתי להגיע לבית-סוהר, ולא על רקע איריאולוגי. לשימחתי, הורגו את החוב, וכיום הוא עומד על סך 3000 שקלים בלבד. אולי בעיקבות הראיון הזה יקום תורם נוסף ויחלל את החוב.

אני עובר בכל מיני מקומות, ומכניס כל פרוטה לחשבון של קו אדום. בשבוע שעבר עברתי בנינה של איזו וקנה, והכנסתי את הכסף לחשבון. נתתי לראצ'ה.

לולא החוב, האם הייתי מכניס את הכסף לכיס? לא, אני אי-פעם לא מכניס כסף לכיס. מבטח לאחור, המודעות בעיתונות לא השתלמו. היו אולי הגבירו את המודעות, אבל רוב הערכים שהגיעו אלינו היו מאורגנים מראש עלי ידי רק"ח והרשימה המתקדמת, ואילו ליהודים ישנה רתיעה לשתף פעולה עם ערבים.

● "קו אדום": "אני לא חושב דווקא על דו"קישומו"

אין קצין כה ותיק מטיף שלא להילחם בשטחים הכבושים? אני לא אומר שלא להילחם. מה שעושים בגדה, זה לא מילחמה - זה דיכוי! בעיני יש קו אדום למיזעור כל פקודת. דה. ב"1982 תמכתי בגדי אלגזי, שסייב לשרת בלבנון.

אל"מ (מיל') אלי גבע? זהו בדיוק: בוודאי שאני תומך בו. אמנם אני עצמי שירתתי בלבנון (יומן השרוח של ירמיה יצא לאור בכמה שפות), אבל תמכתי באלי גבע, מפני שהיה כמעט ובתפקיד שאסור היה לו לבצע את הפקודות שקיבל - מילחמה כאוכ'לוסיה אורחית.

האינתיפאדה היתה לגביי הקרואה דום. מילחמה בשטחים הכבושים הופכת את צה"ל לצבא פאשיסטי. צבאות פאשיסטיים עוברים קראדום בהצרה: "מה יהיה אם כל חייל יחליט בעצמו?" כאן החלטתי לקום ולהילחם, בהכרה ברורה שעליך-ך אהיה עלול לשלם, לע"מוד למישפט.

האם אני מנסה לשחק דו"קישוט? אני לא מספיק מתוחכם ספרותית, כדי (המשך כעמוד 41)

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט

ירמיה נגרר עליידי שוטרים בהפגנה נגד בהנא בירושלים, אני לא משווה את עצמי לדון קישוט